

Monitoring lešinara (*Aegypiinae*) u Srbiji. godišnji izveštaj 2015.

СОЈАЦИЈА
ЗА ЗАШТИТУ
ПТИЦА ГРАБЉИВИЦА

S.Preradović

Uvod

Obeležavanje životinja je osnovna metoda koja se primenjuje u proučavanju populacija različitih vrsta životinja. Ova metoda omogućava egzaktno praćenje svih parametara populacije, a za neke informacije je jedini način da se utvrde činjenice. Obeležavanje i praćenje strogog zaštićenih vrsta je zakonska obaveza prema Zakonu o zaštiti prirode i međunarodnim konvencijama. Poznavanje porekla jedinki omogućava detaljnija populaciona istraživanja i onemogućava ilegalnu trgovinu ugroženim vrstama. Praćenjem sudsbtina jedinki upoznajemo faktore koji utiču na njih u prirodi i pronalazimo načine da pomognemo i povećamo njihovu šansu u preživljavanju. Markiranjem jedinki omogućava se praćenje migracija životinja i upravljanje populacijama ugroženih vrsta. Obeležavanje životinja daje najbolje rezultate kod uočljivih i dugoživećih vrsta sa malom brojnošću i sa velikim radiusom kretanja, što je slučaj sa beloglavim supom. Obeležavanje i praćenje sudsbtine unetih ptica je obaveza u programima zaštite i naseljavanja lešinara koji se realizuju na Balkanu od 2004. i omogućava međunarodnu saradnju u njihovoj zaštiti. Izveštajem je obuhvaćena 2015. godina, ali se ne razmatraju sve prikupljene činjenice koje su deo decenijskih studija na ovoj vrsti u Srbiji. Izveštaju za monitoring beloglavih supova su dodate prikupljene informacije o crnom lešinaru, jer je njegova ekologija komplementarana sa ekologijom beloglavnog supa i zaštita ove dve vrste odvija se kroz iste programe mera. Obe vrste su obuhvaćene evropskim projektima za vraćanje lešinara na Balkan, ali crni lešinar je nova vrsta za Srbiju, a VCF pokreće program reintrodukcije u Bugarskoj pa možemo očekivati brzi povratak ove vrste u Srbiji.

Konflikt crnog lešinara sa parom surih orlova koji su se prvi put sreli sa ovom vrstom u Trešnjici (S.Malezić), Crni lešinar u Restoranu za supove Uvac (S. Preradović)

1 Izveštaj priredili: dr Saša Marinković i Irena Hribšek.

Istorijski razvoj markiranja i praćenja beloglavih supova u Srbiji.

Prstenovanje beloglavih supova u Srbiji je počelo 1986. godine prvom obeleženom pticom uz upotrebu obojenih eloksiranih metalnih prstenova u četri boje i pete osnovne boje metala. Ograničeni broj kombinacija sa 5 boja i upotrebom dve noge nije dao očekivane rezultate. Obeležene ptice moglo je da identifikuje samo nekoliko upućenih saradnika jer se prsten mogao da vidi samo iz neposredne blizine, najčešće na hraništu za lešinare (Trešnjica restoran otvoren 1989, Uvac restoran otvoren krjem 1993.) ili kad bi ptica ponovo došla u ruke ljudi pa bi bilo moguće pročitati broj. Od 1989. godine ptice su nosile pored metalnih prstenova i krilnu markicu na kojim je ispisan identifikacioni kod. Krilne markice su povećale vidljivost i omogućile rad sa veće udaljenosti, bez potrebe da se ptica ponovo hvata, i saradnju sa više posmatrača. Krilne zastavice mogu meštani da vide ali retko smo dobijali od njih prave informacije. U periodu ekstenzivnog markiranja i praćenja nije bilo dovoljno nalaza da bi se pratila na ovaj način populacija beloglavnog supa u Srbiji. Mali broj nalaza obeleženih ptica je bio zbog malog broja posmatrača na Balkanu devedesetih godina, malog broja prstenovanih ptica i malog broja uopšte ptica, pa su rezultati bili značajni i skromni. Plastični prstenovi uvedeni su 2008. u upotrebu u Srbiji. Pored korišćenja dva načina markiranja uveden je i treći način obeležavanja. Plastični prstenovi su slabije vidljivi od krilnih oznaka ali bolje vidljivi od metalnih prstenova i dobrati su u kombinaciji sa drugim markicama. Na plastičnom prstenu je ispisan uočljiv kod što olakšava njegovo dešifrovanje i omogućava veliki broj kombinacija za razlikovanje individua. U slučaju uklanjanja krilne markice čiji je prosečni vek 4. godine, jedini način identifikacije su plastični prstenovi, bez potrebe ponovnog hvatanja ptice. Postoji mogućnost hvatanja ptica i očitavanja broja sa metalnih prstenova koji su trajna oznaka i praćenje sudsudbine starijeg dela populacije beloglavnog supa u Srbiji.

Sup Konstantin K sa antenom koja mu viri na leđima (B.Rudić,S.Preradović).

Dvogodišnjem beloglavom supu Konstantinu sa krilnom oznakom K je postavljena satelitska platforma na leđa 2011. Satelitsko praćenje uticalo je na porast kvantiteta i kvaliteta podataka, ali je prekinuto prošle godine. Ova praćenja su omogućila upoznavanje sa navikama beloglavnog supa sa Uvcu i izdvajanje značajnih područja za njegovu zaštitu i vraćanje. Pokretanjem programa "Povratak beloglavnog supa *Gyps fulvus* na Popovo polje, u Hercegovinu" počinje da se sprovodi obavezno markiranje stroga zaštićene vrste, beloglavnog supa, prema Zakonu o zaštiti prirode član 93. stav 1 tačka 2.(Službeni glasnik RS. broj 36/09,88/10 i 91/10), koji
2 Izveštaj priredili: dr Saša Marinković i Irena Hribšek.

obavezuje da jedinka ugrožene vrste koja je zadržana, a poreklom je iz prirode, mora biti propisano obeležena i zavedena sa potkožnim čipom. Ovo je još jedan način trajnog obeležavanja, koristan je za praćenje koje je apsolutno, i značajan je za državnu evidenciju u suzbijanju međunarodnog šverca kao i obaveza prema međunarodnoj propisanoj CITES konvenciji. Međunarodna kontrola porekla jedinki ugroženih vrsta omogućava praćenje toka njihovog kretanja u zatočeništu i sprovodi se da bi se sprečilo nelegalno uzimanja životinja iz prirode ili unošenje alohtonih populacija invazivnih vrsta. Utiskivanjem identifikacionog broja koji ne može da se skine i zameni, omogućava se nadležnim službama da izdaju potrebna dokumenta neophodnih za legalni promet zaštićenih vrsta.

Sup Pavarotti ¹ Posle dužeg boravka u Bugarskoj slikan u Italijanskim Alpima (Fulvio Genaro). Sup Srba ²² vraćao se preko Istre i Cresa iz Alpa (Massimo Grion).

Od 2004. godine rad na prstenovanju je intenziviran sa većim brojem učesnika i markiranih ptica po sezoni. Podršku je pružio Akademsko speleološko-alpinistički klub iz Beograda, a nešto kasnije se pridružilo i speleološko društvo Ponir iz Banja Luke. Intenzivirani rad na markiranju ptica se iste godine odrazilo na porast broja opažanja obeleženih ptica iz Srbije u inostranstvu (emigranti). Na Balkanu se otvaraju centri u kojima se organizovano i redovno prate lešinari na hranilištima. Ti centri postali su poznate destinacije naših mlađih supova: Cres u Hrvatskoj, Dadiji u Grčkoj, Riserva Naturale Lago di Cornino u Italiji, Mađarevo, Kotel, Kresna klisura i Vraca u Bugarskoj, što je omogućilo kontrolu ptica na Balkanu. U Evropi i Izraelu praćenja se organizuju od 80-tih godina prošlog veka. Ove godine se pojavljuju prvi turski posmatrači supova. Turska je prostor gde se kreću supovi iz Srbije na putu za Izrael.

Foto-klopka je zabeležila supa ³³ na hranilištu za supove u Rezervatu Kresne klisure u Bugarskoj (Emiliano Stoynov Fund for wild flora and fauna Bulgaria).

Od 2008. ulazi u upotrebu digitalna fotografija koja omogućava lakše praćenje i slikanje ptica i počinje interesovanje kod fotografa iz Srbije za beloglavog supa. Uključuju se entuzijasti saradnici u praćenje beloglavih supova, samim tim se uvećava broj nalaza marikiranih ptica u Srbiji (loko) kao i ptica markiranih u inostranstvu a slikanih u Srbiji (imigranti). Posle gašenja videonadzora na hranilištu Uvac, fotografija je postala način prikupljanja informacija o markiranim pticama. Kontaktima koje smo ostvarali preko Vulture Conservation Foundation uspostavili smo saradnju sa mrežom posmatrača lešinara na Balkanu, a preko interneta brzom razmenom informacija možemo nekad da pratimo putanje leta pojedinih ptica ili celog jata u relativno realnom vremenskom periodu, kao ove godine u Mađarskoj. Ove godine markirano je 15 beloglavih supova, što je polovina od mogućnosti grupe za markiranje lešinara. U izveštaju su korišćeni prikupljeni podatci, fotografije i informacije dobijene razmenom sa centarima za monitoring lešinara u Evropi i Bliskom Istoku.

Pored fotografija markiranih beloglavih supova prikupljaju se fotografije crnog lešinara kao i njihovi nalazi. Preko fotografija omogućeno je utvrđivanje identiteta jedinki crnog lešinara prema oštećenjima na letnim perima ptice. Crnih lešinara ima nekoliko desetina na Balkanu pa na ovaj način mogu se razlikovati pojedinačne ptice. Cilj Fondacije za zaštitu ptica grabljivica je da izveštavanjem približi ova istraživanja javnosti i zainteresuje i okupi ornitologe, amatera i posebno fotografе, da bi se kroz zajedničko angažovanje uspešno sproveli programi vraćanja beloglavog supa u Trebinje i na Staru planinu.

Tri ptice u jatu od 11 beloglavih supova u Mađarskoj su imale označene zakaćene na Uvcu ove godine **28, 27** a Sup **36** sikan je u Kotelu posle povratka iz Mađarske.

Monitoring beloglavog supa

Beloglavi supovi obeleženi u Srbiji zabeleženi su do sada 1712 puta, od čega 648 je zabeleženo u 16 drugih zemalja. Video nadzor u restoranu za supove na Uvcu je omogućio besprekornu kontrolu obeleženih ptica 2009.-2010. i za 80 dana kontrole prikupio je 359 nalaza obeleženih ptica. Od 2011. koriste se posmatranja ptica na odmorištima i fotocenzus, najčešće pored hranilišta.

Ptice označene na Uvcu nalažene su ove godine u Massif Central u Francuskoj, Alpima u Italiji, na Istri i Cresu u Hrvatskoj, a Mađarskom je prokrstarilo celo jato od 11 ptica. U Bugarskoj i Grčkoj su česti gosti supovi iz Srbije i redak nalaz je iz Turske. Od do sad 219 markiranih supova, u 2015. identifikovano je 87 različitih markiranih ptica u 213 nalaza. U Srbiji su zabeležene 157 puta markirane ptice, od kojih u 132 slučaja sa našim markicama (loko), odnosno identifikovano je 59 različitih jedinki poreklom sa Uvca. Jedan broj obeleženih ptica je nestao, ali prosečno oko 75% obeleženih jedinki je beleženo i sledeće godine. Zabeleženo je 9 ovogodišnjih mladunaca u drugim zemljama, 5 prošlogodišnjih, jedna ptica stara tri godine i dve stare četri godine. Beloglavi sup Fransoas F je prvi sa Uvca preleteo Alpe i zabeležen je u Francuskoj. Fransoas je star 7 godina i vreme mu je da se nagnezdi i biće interesanto videti da li će uspeti da se vrati na Uvac ili će svije gnezdo daleko od zavičajne kolonije. Naše najstarije zabeležene markica su stavljenе 2004. godine, ali im je zapis nečitljiv, pa možemo jedino utvrditi generaciju u kojoj su se izlegli, na osnovu označenog levog ili desnog krila. Čitljivu markicu W na beloglavom supu starom 8 godina zabeležio je Saša Malezić. Od 2010. godine ova ptica nije nigde zabeležena pa smo mislili da je izašla iz populacije. Hađi Jovan 16 beloglavi sup koga su dugo pratile kolege iz Izraela se vratio posle 5 godina na Uvac. Krenuo je iz Izraela pred sam rat na Bliskom Istoku, septembra 2014. a Brano Rudić ga je slikao već početkom januara na Uvcu. Zabeležene su ptice sa stranim markicama u 25 slučajeva (imigranti). Nalazi su se odnosili na 17 različitih individua, od kojih se najmanje 5 gnezdi na Uvcu. Ove godine nismo imali opažanja naših ptica u Izraelu jer supovi izbegavaju ratom zahvaćena područja. Beležena su 4 beloglava supa sa izraelskim oznakama koji su verovatno u prolazu P41 E32 i bez markice sa prstenovima G1 E69 i E19 HB. Pet ptica sa oznakama J91, Y40, G51, A77 i Y30 uhvaćene su u klopku u Izraelu i markirane sa izraelskim oznakama. U Srbiji ove ptice pokazuju višegodišnje zavičajno ponašanje. Sup sa izraelskim prstenom X28 star 4 godine još se nije opredelio i ne znamo koje mu je poreklo.

El Greko 0 sa Grčkom markicom iz 2003. godine. Sup star preko 10 godina sa metalnim prstenom koji može da se pročita jedino radom klopke(S.Preradović). Sup Hađi Jovan 16 posle povratka iz Izraela (B.Rudić).

Saša Preradović je uspeo da zabeleži El Greka 07 kome se pocepala markica i sad je ostalo samo 0, uhvaćen je sa klopkom u Grčkoj 29.10. 2003. Očito poreklom iz Trešnjice, jer se tu gnezdi već 5 godina. Boravio je u Grčkoj do 2008. i dva put je ponovo hvatan klopkom. Saša Preradović je zabeležio na Trešnjici 17. aprila

poslednje španske supova, jedan sa plastičnim prstenom **G47** je odrasla ptica koju beležimo od 2010. na Uvcu i Mileševki. Verovatno će tu ostati, a drugi sa krilnom markicom **K42** je stradao u saobraćajnoj nesreći nedelju dana posle Trešnjice na Pešteri. Na Uvcu se nalazi beloglavi sup sa bugarskom krilnom markicom **B64** od 30. juna. Uhvaćen je u klopu kod Kotela u istočnoj Bugarskoj 22.10.2013. pa možda je naša ptica u migraciji uletela u klopu.

Poslednji španski sup **G47** u Srbiji i stradali španski sup u saobraćajnoj nesreći **K42**, slikan par dana pre saobraćajne nesreće (S.Preradović).

U drugim zemljama su zabeležene naše ptice 56 puta, odnosno zabeleženo su 23 različite ptice, od kojih 11 nismo beležili u Srbiji ove godine. Izdvaja se prvi nalaz ptica sa Uvca u Francuskoj i to sa krilnom oznakom **F**, kao i nalazi naših beloglavnih supova u Italijanskim Alpima. Sup Srba **22** pri povratku iz Alpa obišao je Učku u Istri pa se spustio do Cresa. Sa Kvarnerskih ostrva je produžio 955 km, koje je preleteo za dva dana do Bugarske i još nemamo informaciju da li se vratio na Uvac. Jato od 11 supova sa Uvca je posetilo krajem septembra Mađarsku i izazavalo oduševljenje ljubitelja ptica. To je prvo jato beloglavnog supa posle 1926. godine koje se pojavilo u Mađarskoj, pa je procenjeno kao prvorazredni događaj ove godine u mađarskoj ornitologiji i posvećena mu je značajna medijska pažnja. U jatu su bile tri ptice označene ove godine u gnezdima na Uvcu. Jato se razdvojilo na severu Mađarske i svaka označena ptica je izabrala svoj pravac. Sup Jožef **28** odmah se spustio do Grčke, a beloglavi sup Ištvan **36** malo je lutao po Mađarskoj, pa je odleto do Bugarske u Kotel nedaleko od Crnog mora. Jedino supa Atila **27** koji je odleto do Slovačke granice i mesta Abaújkér nije se snašao pa je ostao predugo u Mađarskoj, više od dve nedelje, a tamo nema dostupne hrane za supove. I pored toga što ima sposobnost da dugo gladuje sup Atila je pregladneo i vratio se direktno i nisko preko krovova Kikinde i Temerina do Trešnjice, odnosno Pecke. Dragan Đeković rendžer iz rezervata „Klisura reke Trešnjice“ ga je pokupio i premerio i bio je težak svega 5,2 kg, što je na granici opstanka ove vrste. Oporavlja se u Centru za ptice grabljivice na Uvcu uz pomoć veterinara Bogdana Šojića, gde će posle čipovanja biti pušten. Brano Rudić je uspeo da zabeleži beloglavnog supa Konstantina **K** krajem leta, na kom se još nalazi antena za satelitsko praćenje. Beloglavom supu Urošu Nejakom **U** je zamjenjena dotrajala markica po povratku iz Poljske. Umesto markice **U** označen je na suprotnom krilu oznakom **9** da bi produžili praćenje ove interesantne ptice koja ima svoju istoriju. Prilikom puštanja rendžeri su skinuli krilnu oznaku **9** pa je ptica postala za nas nevidljiva i nismo mogli da pratimo šta se dalje dešava sa njom. Saša Preradović ga je ipak pronašao u restoranu za supove Uvac i slikom dokumentovao, a identifikovali smo ga na osnovu plastičnog prstena **S033** na nozi.

Sup Uroš Nejaki U (V.Luskovec 2011.) prsten S033 nedostaje markica na desnom krilu 9 (S.Preradović 2015.).

Zavod za zaštitu prirode je prikupio 24. septembra supa kod Dragačeva i preneo ga u Centar za zaštitu ptica grabljinica na Uvcu, gde biti trebalo da bude obeležen prema zakonskim propisima. Jedan mladi beloglavi sup ostavljen je iznemogao na hraništu u rezervatu Uvac, bez neophodne ukazane pomoći Uprave SRP Uvac 1. oktobra, pa verovatno nije preživel. Ptici je snimio Viktor Luskovec koji je obavestio Upravljača SRP Uvac da prenese beloglavnog supa u Centar za zaštitu ptica grabljinica Uvac. Ptica je bila slaba i iznemogla pa je izgubila strah od ljudi i mogla se lako uhvatiti. Centar za zaštitu ptica grabljinica Uvac je u lošem stanju i ne poseduje osnovne uslove za držanje ptica grabljinica i nije u fukciji za kontrolu i zaštitu ptica od 2013. godine.

Beloglavi sup Vukan je prva ptica iz programa vraćanje supova koja je preneta iz SRP Uvca preko granice sa Bosnom i Hercegovinom u Centar za naseljavanje beloglavnog supa, Sedlari na Popovom polju. Republički zavod za zaštitu prirode Srbije je podržao ovaj međunarodni program kao i Upravljač SRP Uvac i odobrio prenos Vukana. Institut za biološka istraživanja je podneo zahtev za prenos drugog supa Cileta u Republiku Srpsku. Čekaju se uslovi za naseljavanje beloglavnog supa na Staru planinu već 6 godina da ih Zavoda za zaštitu prirode Srbije pošalje.

<i>Gyps fulvus</i>							<i>Agypius monachus</i>	
Br.	observer	loko	imigranti	observer	country	emigrantin	observer	br.
1.	Saša Preradović	47	19	WWF Greece Tim	Greece	26	Brano Rudić	3
2.	Brano Rudić	39	3	Fund for wild flora and fauna Bulgaria	Bulgaria	14	Irena Hribšek	3
3.	Saša Marinković	8	1	Péter Borbáth	Hungary	6	Saša Preradović	1
4.	Viktor Luskovec	5	1	Fulvio Genaro	Italy	3	Predrag Kostin	1
5.	Predrag Kostin	5	1	Majercsák Bertalan	Hungary	3	Nenad Dučić	1
6.	Irena Hribšek	4		Robert Straughan	France	1	Milivoje Vučanović	1
7.	Milka Stojanović	4		Zalai Tamás	Hungary	1	Ljubivoje Vranić	1
8.	Vladan Vučković	3		Şebnem Samsa	Turkey	1	Nenad Dimitrijević	1
9.	Ljubiša Simović	3		Dijana Župan	Croatia	1		
10.	Viktor Sabo	3		Massimo Grion	Croatia	1		
11.	Nenad Dučić	2						
12.	Miloš Karaklić	2						
13.	Milivoje Vučanovic	1						
14.	Zoran Karić	1						
15.	Ištvan Balog	1						
16.	Boris Stanojević	1						
17.	Saša Malezić	1						
18.	Dragan Džeković	1						
19.	Jelena Mitr ašinović	1						
Br.	nalaza Σ	132	25			56		12
Br.	individua Σ	59	17			23		1

Tabela: Broj nalaza naših ptica u lokalnu, imigranata sa stranim oznakama i emigranata ili naši beloglavlji supova u inostranstvu i broj identifikovanih različitih individua u okviru sve tri kategorije i nalazi crnog lešinara.

Praćenje crnog lešinara 2015.

Kad je jato beloglavlji supova na Uvcu dostiglo brojnost od oko 150 parova (2010.) počeli su da se pojavljuju pojedinačni primerci crnog lešinara *Aegypius monachus* u Srbiji. Brojno jato beloglavlji supova penje se na visine od 3000 m i po dobrim vremenskim uslovima vidi se na celom Balaknu. Ovo jato je dobar znak za crnog lešinara da tu ima hranje i za njega. Ove godine se pojavio četvrti mladi primerak crnog lešinara u Srbiji. Nedelju dana ranije je snimljen foto-klopkom na hraništu u Bugarskoj. Crnog lešinara je Irena Hribšek zapazila na Trešnjici, u vreme tradicionalnog obilaska te kolonije 9. maja. Saša Malezić je dokumentovao ovaj nalaz fotografijama. Već krajem maja pojavio se na Uvcu gde je ostao do pisanja izveštaja. Mogu da se čuju priče u 8 Izveštaj priredili: dr Saša Marinković i Irena Hribšek.

rezervatu Uvac da su rendžeri zabeležili dva crna lešinara i nisu dokumentovali nalaz. Analiza dostupnih fotografija crnog lešinara od različitih autora u različitim periodima sa sigurnošću potvrđuje da je reč o istoj ptici. Pojava crnog lešinara ukazuje na značaj primene programa mera kontrole i zaštite beloglavog supa u SRP Uvac jer se omogućava spontani povratak crnog lešinara posle više od 60 godina u Srbiju.

Oštećenja letnih pera je kao otisak prsta kod krupnih ptica i može da se koristi u identifikaciji crnog lešinara, leva slika Pike P.Kostin 9. Juna, desna B.Rudić 30.august ukazuju da je fotografisana ista ptica.

Učesnici Programa praćenja lešinara u Srbiji.

Realizaciju ovih istraživanja su omogućili DPS Chromatografi i Institut za biološka istraživanja "Siniša Stanković", Univerziteta u Beogradu. Poslednje četiri godine uz velike napore se obezbeđuje nastavak decenijskog demografskog monitoringa beloglavog supa i omogućava se minimum za očuvanje kontinuiteta u sprovođenju standarda praćenja. Podrška prijatelja programu praćenja lešinara omogućila je nastavak projekta prvenstveno u markiranju koje je pomoglo DSP Chromos. Monitoring beloglavog supa u Srbiji pomogli su svojim zalaganjem kolege, članovi i prijatelji Fondacije koje nismo u stanju sve da navedemo, a na čemu im se ovom prilikom zahvaljujemo. Izveštaj ima za cilj da opravda njihovo poverenje i da ih pridobije da i dalje pomažu ova specifična i atraktivna praćenja lešinara u Srbiji.

Država je prekinula da sufinansira program monitoring beloglavog supa 2011. zatvaranjem Fonda za zaštitu prirode Srbije, što je snizilo kvalitet rada ali nije prestala da podržava realizaciju programa praćenja beloglavog supa davajući dozvole za rad Fondaciji za zaštitu ptica grabljivica. Zbog nedostataka sredstava isključen je videonadzor na hranilištu supova, prekinuto je satelitsko praćenje, a Centar za zaštitu ptica grabljivica nije u funkciji za prihvrat ptica i kontrolu populacije. Mala sredstva sa kojim realizujemo program i njihova nestalnost zajedno sa ekonomskom krizom naterale su nas da se udružimo da bi održali kvalitet na validnom nivou, neophodnom za rad i saradnju na evropskim programima vraćanja lešinara na Balkan. Tokom ove godine ostvarena je saradnja sa 18 organizacija i rezervata za zaštitu lešinara u drugim zemljama. Pored 10 saradnika iznetih u tabeli da istaknemo saradnju sa Fulvio Genarom, dr Goranom Sušićem, Theodora Skartsis, Emilian Stoynov, Hristov Peshev, Ohad Hatzof i Ido Shaked. U istraživanjima je učestvovalo, 11 alpinista, 9 ornitologa od kojih 4 prstenovača i 10 fotografa koji su omogućili monitoring beloglavih supova u 2015. godini.

Beloglavi sup kome nije ukazana pomoć na hranilištu u Rezervatu Uvac 1. oktobar(V.Luskovec).

Program zaštite beloglavog supa je pokazao najbolje rezultate na Balkanu, jer je imao opštu podršku i odličnu saradnju sa SRP Uvac i njenim renderima niz godina. Od 2013. naglo je poraslo nerazumevanje za ova istraživanja i počelo je osporavanje njegovog značaja za zaštitu beloglavog supa i ugled koji je postigao Rezervat Uvac. Novi Upravljач SRP Uvaca ugrožava ova istraživanja kršenjem Zakona o zaštiti prirode, ne dozvoljavanjem obeležavanje jedinki i puštanjem ptica bez zakonski obaveznog obeležavanja a pticama u kavezu skida markice čime ugrožava i dosadašnji rad na sprovođenju poslednje validne metode kojom možemo da pratimo promene u populaciji beloglavog supa u rezervatu Uvac. Promenjena je osnovna namena Centra za zaštitu ptica grabljivica u rezervatu Uvac u kome se neuslovno drže ptice. Centar za zaštitu ptica grabljivica je predviđen kao centralno mesto za kontrolu populacije supova na Uvcu a više ne pruža pomoć ni pticama kojima je pomoć neophodna da bi preživele. Prikupljena DNKa baza podataka je neophodna za genetički monitoring populacije beloglavog supa radi kvalitetnog upravljanja populacijom na Uvcu i realizaciji programa praseljavanja, ali bez podrške države ograničen je domet ovih istraživanja.

Učesnici programa obeležavanja beloglavog supa 2015. Alpinisti: Željko Rogić, Vladimir Krželić, Milena Gavrilović, Zoran Novaković, Đorđe Šandalj, Đorđe Sebeš, Jelena Petrović, Goran Dujković, Nada Ćosić, Medan Dejan, Stefan Anđus, prstenovači: Irena Hribšek, Saša Marinković, Miloš Vučanović, Zoran Karić, i fotografi: Predrag Kostin i Boris Stanojević.